

JOHANNES LINNANKOSKI -
MIKKO ROIHA

PAKO LAI SET

Johannes Linnankoski

PAKOLAISET

Oheismateriaali

Johannes Linnankoski

Pakolaiset

Ensi-ilta 25.1.2019

Oheismateriaalin valmistaneet opettajat:

Terhi Davies, Paula Jalo, Virpi Matala ja Marjo Vuori

Lisäksi tekstiä esityksen käsiohjelmasta

Kuvat: Moe Mustafa

Mihin tarkoitukseen oheismateriaali on tehty?

Oheismateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua teatterielämyksestä. Tehtäviä voi käyttää ennen ja jälkeen teatteriesityksen. Materiaali soveltuu esimerkiksi yläkoulun, ammattiopiston ja lukion opiskelijoille. Aineistoa voi soveltaa tehtäessä opintoihin opintosuorituksia.

Miten materiaalia käytetään?

Voitte vapaasti valita teitä kiinnostavat alueet ja käsitellä niitä joko ohjeen mukaan tai haluamallanne tavalla: pari- ja ryhmätöinä, keskusteluna, kirjallisina tehtävinä tai draamatehtävinä.

Voitte tutustua myös muiden näytelmien materiaaleihin sekä teatterietikettiin, joka löytyy myös tästä materiaalista. Oheismateriaaleissa on erilaisiin tilanteisiin sopivia draamatehtäviä sekä materiaalia teatteriesityksistä yleensä.

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/opettajille/>

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/teatterietiketti/>

Sisällysluettelo seuraavalla sivulla

SISÄLLYSLUETTELO

I	PAKOLAISET: perustietoa	4
II	Ennakkotehtäviä	7
III	Luku- ja kirjoitustaidon tehtäviä lukioon	9
IV	Kirjoitustaidon tehtäviä	10
V	Draamatehtäviä	11
VI	Teatterietiketti	12

LIITTEET, s. 13-21:

LIITE 1: Kohtaukset 1 ja 2 näytelmän käsikirjoituksesta

LIITE 2: Kohtaus 12 näytelmän käsikirjoituksesta

LIITE 3: Kohtaus 14 näytelmän käsikirjoituksesta

I PAKOLAISET: perustietoa

Perustuu Johannes Linnankosken romaaniin

Dramatisointi, ohjaus ja lavastus

Videosuunnittelu, graafinen suunnittelu ja valokuvat

Pukusuunnittelu

Musiikki

Koreografia

Valosuunnittelu

Äänisuunnittelu

Mikko Roiha

Moe Mustafa

Heli Roininen

Pekko Käppi

Riikka Puumalainen

Raimo Salmi

Hannu Hauta-aho

Henkilöt:

Uutela, talonpoika

Maija, Uutelan edesmennyt vaimo

Keskitalo, talonpoika

Keskitalon emäntä

Manta Keskitalo, tytär

Vihtori Keskitalo, poika

Kalle Keskitalo, poika

Hanna Keskitalo, tytär

Rimpiläinen

Kukko

HEIKKI KINNUNEN

EEVA HAKULINEN

ESKO ROINE

RITVA JALONEN

RIIKKA PUUMALAINEN

MARTTI MANNINEN

ANTTI TIENSUU

PIA PILTZ

ELISA PIISPANEN

PEKKO KÄPPI

Lisäksi kylänväkeä, matkustajia junassa, savolaisia, ääniä.

Ensi-ilta Tampereen Teatterin päänäyttämöllä 25.1.2019

Vihtori Peltonen eli kirjailija Johannes Linnankoski

Kirjailija Johannes Linnankosken syntymästä tulee tänä vuonna kuluneeksi 150 vuotta. Linnankosken teoksia yhdistää syväiset teemat: ihmisen jatkuva hyvän ja pahan taistelu sekä siihen liittyvä syyllisyys, rangaistus ja sovitus. Teoksissaan ja omassa elämässään hän vaali kolmea aatetta: kansan valistamista, suomalaiskansallisen identiteetin vahvistamista sekä jokaisessa ihmisessä piilevää hyvyyttä.

Johannes Linnankoski syntyi vuonna 1869 Askolassa talonpoikaisperheeseen ja sai nimekseen Vihtori Peltonen. Johannes Linnankoski -salanimellä hän kirjoitti ensimmäisen vuonna 1903 julkaistun teoksensa *Ikuinen taistelu*. Salanimestä tuli kirjailijan pysyvä nimi julkisuudessa, vaikka virallisesti hän ei koskaan nimeään vaihtanut. Vasta miehensä kuoleman jälkeen rouva Peltonen laillisti Linnankoski-nimen omaksi ja lastensa nimeksi.

Opettajaseminaarista kansanvalistajaksi

Nuoruudessaan Linnankoski haaveili opettajan urasta ja pääsikin toisella yrittämällä Jyväskylän opettajaseminaariin. Hän ei kuitenkaan sopeutunut laitoksen tiukkaan kuriin ja pyysi lopulta eroa.

Linnankoskelle järjestyi työpaikka Werner Söderströmiltä. Työn katkaisi sotapalvelukseen joutuminen, mutta se ei haitannut tulevaa kirjailijaa, sillä armeijassa hänellä oli aikaa lukea ruotsia, tanskaa, saksaa ja toimia Suomettaren kirjeenvaihtajana. Söderström tarjosi armeijasta päässeelle Linnankoskelle uuden perustettavan suomenkielisen Uusimaa-lehden toimittajan paikkaa. Lehdestä kehittyi hänen aikanaan maakunnan suuri sivistäjä ja puolestapuhuja.

Kaunokirjallinen kausi

Linnankoski solmi avioliiton Porvoon yhteiskoulun opettajattaren, neiti Ester Druggin kanssa, ja perheeseen syntyi neljä lasta. Linnankoskella oli palo omiin kirjallisiin töihin ja hän hylkäsi arvostetun toimittajan työnsä. Kirjailijan etsiessä paikkaansa perhe muutti 11 kertaa paikkakunnalta toiselle.

Linnankosken kaunokirjallinen kausi ajoittuu hänen viimeiseen kymmeneen vuoteensa, jolloin hän saavutti johtavan kirjailijan maineen. Hän julkaisi mm. teoksen *Laulu tulipunaisesta kukasta* (1905), joka oli seuraavien neljänkymmenen vuoden ajan Suomen myydyimpiä teoksia.

Kustantajansa Werner Söderströmin apurahan turvin Linnankoski perheineen teki vuonna 1908 puolen vuoden kiertomatkan Eurooppaan. Kirjailija heräsi uuteen kukoistukseen ja kirjoitti uransa arvostetuimman teoksen, vuonna 1909 julkaistun *Pakolaiset*.

Paluu lapsuusmaisemiin

Keväällä 1909 Linnankosket muuttivat Askolaan, lähelle Linnankosken lapsuuskotia. Kirjailija liittyi nuorisoseuran toimintaan ja kirjoitti näytelmiä sekä viimeiseksi teoksekseen jääneen novellikokoelman *Sirpaleita* (1913).

Linnankosken viimeisten vuosien suurhanke oli romaani *Kolme Yrjää*. Kirjailijan terveys oli kuitenkin jo pidempään ollut huono ja teos jäi kesken. Linnankoski kuoli elokuussa 1913 anemian, kuollessaan hän oli vain 43-vuotias.

Eino Leino, joka oli tuohon aikaan Helsingin Sanomien toimittaja, kirjoitti muistokirjoituksessa: "Johannes Linnankoski oli todellakin meidän kirjallisuutemme lahjakkaimpia ilmiöitä."

Lähde:

Kirjasampo.fi - kirjallisuuden verkkopalvelu

Pakolaiset perustuu tositapahtumiin

”Se oli rivi riviltä eletty tragedia tai oikeammin suorastaan puhtaasti kirjoitettu tosi satu”, Linnankoski sanoi romaanistaan. ”Ei mitään ole lisätty, ei mitään puuttu.”

Pakolaiset-romaanin tapahtumapaikkana on Alapitkän kylässä sijaitseva Hovin talo, jossa Johannes Linnankoski perheineen asui vuodet 1902–1903. Tuolloin sinne muutti myös akaalainen perhe, jonka vanhin tytär oli nainut iäkkään leskimiehen ja saanut toiselle miehelle lapsen. Epäiltiin, että perheen muutto Hämeestä Pohjois-Savoon uusiin oloihin oli pakoa, joka johtui juorujen pelosta ja aviorikoksen häpeästä.

Tapaus oli Linnankoskesta niin herkullinen, että hän siirsi tositapahtumat vuonna 1909 julkaistuun *Pakolaisiin*. Romaani jäi hänen viimeisekseen ja arvostetuimmaksi teoksekseen.

Lähde:

Yle Elävä arkisto: Linnankosken Pakolaiset oli avainromaani Lapinlahdelta

II Ennakkotehtäviä

1. Keskustelu- ja tiedonhankintatehtäviä näytelmän taustoittamiseksi.

- a) Milloin Johannes Linnankosken romaani *Pakolaiset* on ilmestynyt ensimmäisen kerran?
- b) Mitä tarkoittaa sääty-yhteiskunta? Mitkä olivat Suomessa neljä yhteiskunnallista säätyä?
- c) Mitä tarkoittaa talonpoika ja millainen oli talonpoikaissäädyn asema 1800-luvun Suomessa? Millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia talonpojilla oli?
- d) Mikä oli suomalaisten pääasiallinen elinkeino 1800-luvun loppupuolella?
- e) Miten 1800-luvun loppupuolella suhtauduttiin esiaviollisiin suhteisiin ja avioliiton ulkopuolisiin lapsiin?
- f) Millainen avioliitto- ja perhekäsitys on ollut 1800-luvun lopussa?
- g) Minkälaisia stereotyyppioita liittyy suomalaisiin heimoihin, esimerkiksi hämäläisiin, savolaisiin, pohjalaisiin, varsinaissuomalaisiin, karjalaisiin, satakuntalaisiin jne.
- h) Mikä on ollut 1800-luvun lopun suomalaisten eliniän odote? Kuinka vanhaksi suomalaiset elävät nykyään?
- i) Kuinka yleistä muuttaminen oli vuosisadan vaihteen Suomessa? Mistä syistä ihmiset ovat muuttaneet paikasta toiseen?

2. Selvittäkää ryhmissä tai pareittain, mitä seuraavat sanat tarkoittavat.

tölli
pirtti
kamari
tupa
kuisti
veräjä
riihi
aitta

anoppi
appi
miniä
vävy, kotivävy
käly
äpäpä
renki
piika
vainaja, vainaa

portto
henttu
kollo
kaita
tyllyräinen

piennar
laidun
penkka

pinkka
havunpulkki
viilu
pellonrikonta
vako
vilja-auma

pilkottaa
helottaa
karahteerata
kyntää
puida
leppyä
sadatella
seuloa

kiulu
korvo
(kengän) antura
lokomopiili
kehto
aura
heinähäkki

jalkajuoni
avionrikkoja
salavuoteus
laiskankoulu
kuulutuspäivä, kuulutukset

aumarukiit
oras
iltapuhde
nälkävuodet
polttauti
suurus
sallimus

III Luku- ja kirjoitustaidon tehtäviä lukioon

Lukutaidon tehtävien aineistona on katsottu näytelmä *Pakolaiset*. Tehtävissä 3 ja 8 voi vastauksen kirjoittaa annettujen esimerkkikohtausten perusteella. Opettaja voi halutessaan antaa toisenlaisiakin merkkimääräsuosituksia.

1. Analysoi ja tulkitse Johannes Linnankosken näytelmää ja erityisesti näytelmän nimeä *Pakolaiset*. Vastauksen sopiva pituus on noin 5 000 merkkiä. (30 p.)

2. a) Miten näytelmässä *Pakolaiset* käytetään teatterin tehokeinoja hyväksi? (18 p.) Vastauksen sopiva pituus on noin 3 500 merkkiä.

2. b) Miten hiljaisuutta käytetään hyväksi näytelmässä *Pakolaiset*? (12 p.) Vastauksen sopiva pituus on noin 2 000 merkkiä.

3. Millainen käsitys Uutelalla on itsestään ja miten muut 1. ja 2. kohtauksissa Uutelaan suhtautuvat? Aineisto: LIITE 1: näytelmän kohtaukset 1 ja 2 (12 p.)

4. Millaisia ennakkoluuloja ja ajatuksia hämäläisillä ja savolaisilla on toisistaan? Millaiset ajatukset liitetään suoraan hämäläisyyteen tai savolaisuuteen, millaiset taas liittyvät uuden ja oudon kohtaamiseen?

Aineisto: LIITE 2: näytelmän kohtausta 12

Vastauksen sopiva pituus on noin 4000 merkkiä. (30 p.)

5. Miten tanssilla, laululla ja soitolla tuodaan näytelmässä *Pakolaiset* esille eri henkilöiden tunnetiloja? Vastauksen sopiva pituus on noin 4000 merkkiä. (30 p.)

6. a) Kirjoita näytelmän *Pakolaiset* sukupuolirooleista. Millaisia ominaisuuksia liitetään miehenä oloon ja miehisiin? Millaisia ominaisuuksia vastaavasti liitetään naisena oloon ja naiseuteen?

Vastauksen sopiva pituus on 2500 merkkiä. (18 p.)

6. b) Puolusta tai vastusta väitettä: *Pakolaiset* on miehinen näytelmä.

Vastauksen sopiva pituus on noin 2000 merkkiä. (12 p.)

7. Mitä näytelmässä kuvattu työnteko on konkreettisesti, ja mitä se merkitsee näytelmän eri henkilöille?

Vastauksen sopiva pituus on noin 3500 merkkiä. (30 p.)

8. Miten maanviljelyä näytelmässä kuvataan? Hyödynnä kohtausta 14 nimeltä *Maankylvö*.

Aineisto: LIITE 3: näytelmän kohtausta 14

Voit halutessasi hyödyntää vastauksessasi myös näkemäsi näytelmän muita kohtia.

Vastauksen sopiva pituus on noin 3500 merkkiä. (30 p.)

9. Analysoi näytelmää *Pakolaiset* draaman kaaren avulla (esittely eli alkuasetelma, nouseva toiminta, huippukohta, laskeva toiminta ja loppuratkaisu). Vastauksen sopiva pituus on noin 3500 merkkiä. (30 p.)

10. Miten näytelmässä *Pakolaiset* henkilöhahmojen väliset suhteet muuttuvat näytelmän aikana?

Vastauksen sopiva pituus on noin 3500 merkkiä. (30 p.)

IV Kirjoitustaidon tehtäviä

Kirjoita yksi pohtiva, kantaa ottava tai näkökulmia avaava teksti, jossa hyödynnät vähintään kahta annetuista aineistoista. Tekstin sopiva pituus on noin 6 000 merkkiä. (60 p.)

Aiheet:

1. Nykyajan pakolaisuus
2. Pakolaisuuden syitä ja seurauksia
3. Pakolaisuus ja ihmisarvo
4. Kuka on pakolainen?
5. Pakolaiset Suomessa
6. Pakolaisuuden monet kasvot
7. Pakolaisuus ja ihmisoikeudet

Aineistot

<https://areena.yle.fi/1-50008003> Bangladeshin pakolaiset ja nälkäpäiväkeräys. Video.

<https://areena.yle.fi/1-50011295> Ilhan Omar on ensimmäinen pakolainen Yhdysvaltain kongressissa. Video.

<https://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/> Sanasto - Suomen pakolaisapu.

<https://www.maailma.net/uutiset/luontokotouttaminen-tutustuttaa-maahanmuuttajanuoret-siiliin-suohon-ja-jokamiehenoikeuksiin> Luontokotouttaminen tutustuttaa maahanmuuttajanuoret siiliin, suohon ja jokamiehenoikeuksiin – ”Metsä on suomalaisen identiteetin rakentaja.”

<https://suomenkuvalehti.fi/megafoni/turvapaikka-on-pakolaisen-ihmisoikeus/> Blogikirjoitus.

<https://yle.fi/uutiset/3-8294377> Tiesitkö näitä? Yhdeksän syytä, miksi pakolaiset ovat liikkeellä juuri nyt.

V Draamatehtäviä

Draamatehtävien aineistona on katsottu näytelmä Pakolaiset.

1. Peilitehtävät

- a) Uutela ja Manta peileinä toisilleen, kun pariskunta on menossa kuuntelemaan kuulutuksiaan.
- Parista toinen on Uutela ja toinen on Manta. Manta kertoo Uutelalle, mitä näkee katsellessaan häntä kuulutuspäivän aamuna.
 - Uutela kertoo Mantalle, mitä näkee katsellessaan häntä kuulutuspäivän aamuna.
- b) Uutela ja Manta peileinä toisilleen, kun Mantan raskaus on tullut ilmi.
- c) Uutela ja Manta peileinä toisilleen, kun he ovat tehneet sovinnon.

2. Lähteä vai jäädä -tuoli

Yksi opiskelija istuutuu tuoliin valitsemanaan näytelmän henkilönä. Muut ryhmän opiskelijat muodostavat kaksi jonoa: lähteä-jonon ja jäädä-jonon. Jonoissa olevat opiskelijat kertovat vuorotellen tuolilla istuvalle henkilölle, miksi tuolilla istuvan kannattaa joko lähteä Hämeestä Savoan tai jäädä Hämeeseen. Lopuksi tuolilla istuja kertoo, mihin itse päätyi ja mitä ratkaisusta mahdollisesti seuraa.

3. Uutelan vaimovainaan ajatuksia

Kirjoita Uutelalle kirje hänen edesmenneenä Maija-vaimonaan. Lue kirje muulle ryhmälle.

4. Liikkumaton patsas kohtauksesta Kirkko

Ryhmä tekee patsaan kirkon alttaritaulusta (Maria, Joosef ja Jeesus-lapsi) sekä toisen patsaan aiheesta Uutela, Manta ja Mantan lapsi.

5. Tunnepiiri

Vuorollaan kukin opiskelija menee Mantaksi tai muuksi valitsemakseen roolihahmoksi piirin keskelle. Piirissä olijat kiertävät roolihenkilöä ja toistavat roolihenkilön nimeä äänensävyllä, joka kertoo opiskelijan tunnetilasta kyseistä roolihahmoa kohtaan näytelmän katsomisen perusteella. Opettaja voi antaa näytelmän kohtauksen, jonka perusteella roolihahmoa puhutellaan.

6. Mantan päiväkirja

Kirjoita Mantan päiväkirjateksti valitsemasi näytelmän kohtauksen perusteella. Lue se ryhmällesi.

7. Mantan ajatuksia

- a) Kirjoita ja lue ryhmälle Mantan kirjoittama kirje isälleen, äidilleen, sisarukselleen, Uutelalle tai lapsen isälle.
- b) Kirjoita nykyaikaan sijoitetun Mantan kirje isälleen, äidilleen, sisarukselleen, Uutelalle tai lapsen isälle.

8. Sinun viisi tavaraasi

Mitkä viisi tavaraa ottaisit mukaan, jos joutuisit lähtemään kiireesti pakolaisena omasta maastasi

jonnekin tuntemattomaan paikkaan? Kerro listasi muille.

9. Roolihenkilöiden viisi tavaraa

Millainen Manta laukun sisältö olisi, mikäli hänelle olisi tullut äkkilähtö ja mukaan saisi vain viisi tavaraa? Entä Uutelana? Entä Keskitalon? Entä Keskitalon vaimon?

VI Teatterietiketti

Teatterietiketistä saat käytännön tietoa Tampereen Teatteriin tulemisesta ja teatterissa viihtymisestä.

- Tulethan teatteriin ajoissa, sillä myöhästyneet pääsevät saliin vasta väliajalla. Teatterin ulko-ovet avataan jo tuntia ennen esityksen alkua, mutta saliin pääset 15 minuuttia ennen esityksen alkua.
- Tarkista etukäteen, millä näyttämöllä esitys on. Päänäyttämö ja Kulttuuriravintola Kivi sijaitsevat Keskustorilla ja Frenckell-näyttämö Keskustorin toisessa päässä Satakunnan sillan pielessä.
- Ulkovaatteet jätetään esityksen ajaksi narikkaan. Päänäyttämöllä sinua palvelee narikkahenkilökunta (narikkamaksu 2 €) tai voit jättää vaatteesi itsepalvelunaulakoon. Frenckell-näyttämöllä itsepalvelunaulakot sijaitsevat teatterin aulassa.
- Jätäthän myös reput ja eväät naulakoon.
- Huomaavaisuudesta kanssakatsojia kohtaan tulethan teatteriin ilman voimakkaita hajusteita.
- Väliaikatarjoilun voit tilata ennakoon, näin välttyä jonottamiselta väliajalla.
- Istuinpaikkasi löydät teatterilipusta. Tarvittaessa vahtimestarit opastavat sinut oikealle paikalle.
- Suljethan esityksen ajaksi kännykän, samoin myös kaikki soittimet ja pelit.
- Esityksen aikana valokuvaaminen ja nauhoittaminen eivät ole sallittua.
- Eläydy esitykseen! Naura, jos esitys naurattaa ja itke, jos itkettää. Voit antaa myös väliaplodeja.
- Esityksen päätyttyä voit taputtaa, huutaa ”bravo!” tai nousta seisomaan ja taputtaa.
- Halutessasi voit lähettää näyttelijöille kiitoksena vaikkapa kirjeen tai kukkia. Jätä tervehdyksesi tullessasi tai väliajalla narikkaan tai vahtimestarille, niin näyttelijä saa sen loppukiitoksiin.
- Toivomme, että nautit teatterin taista! Otamme mielellämme vastaan palautetta. Kommentoi näkemääsi esitystä nettisivuillamme **www.tampereenteatteri.fi**.

Liite 1

Kohtaukset 1 ja 2 näytelmän käsikirjoituksesta

1. KOHTAUS: PARRANAJO

UUTELA PEILIN EDESSÄ PARTAA AJAMASSA. KASVOILLA KÄY HILJAINEN KIRKASTUS, ON ILMEISEN TYYTYVÄINEN KUVAANSA. PERUUTTAÄ NÄHDÄKSEEN PEILISTÄ HARTIANSAKIN.

MAIJA ILMESTYY SEINÄN LÄPI.

MAIJA

Päivää Juha! Mitäs tämä? Kun olet... niin kuin naimaan menossa!

UUTELA

Mistä tiedät vaikka menisinkin? Minkähän ikäiseksi vieras mahtaisi minut arvostella?

MAIJA

Kun sinä olet jo noin....

UUTELA

Vanha? Eihän tämmöinen mies vanhaksi tulekaan.

MAIJA

Kun ikää kuitenkin on jo.

UUTELA

Niin muka riittää?

MAIJA

Ajattelin että sinun on nyt hyvä olla, kun myit talosi ja rupesit tähän vanhanmiehen päiville. On rahaa ja on tavaraa, olet saanut kaikkea mitä olet tahtonut.

UUTELA

Vaan jos vielä yksi puuttuu!

TAUKO

MAIJA

Kenenkäs sinä sitten oikein otat?

UUTELA

Keskitalon Mantan. Nyt sen tiedät.

Mikä nyt tuli?

MAIJA

Ei mikään, ei mikään. Minä vaan ajattelin sitä iän eroa... Eikös se sentään ole vähän liian nuori?

UUTELA

Mitä?! Juuri hänet minä otan, en vuottakaan vanhempaa! Minä olen istunut ja hautonut tässä vanhanpäivän töllissä kohta kaksi vuotta kuin mikäkin takavaari. Nyt siitä saa tulla loppu. Minä tahdon taas ottaa ohjat käteeni – ja ajaa omilla hevosilla!

2. KOHTAUS: KESKITALO PISTÄYTYY

KESKITALO ASTUU SISÄÄN.

KESKITALO

Jaha, kotona ollaan! Pistin pääni sisään, kun sattui matka ohitse.

UUTELA TARJOAA KAHVIA, KESKITALO KIELTÄYTYY.

UUTELA

Eikös Keskitalo kahvista pidä?

KESKITALO

Rinta. Minä kyllä pitäisin vaan kun se ei pidä.

UUTELA

Istu nyt sentään!

KESKITALO

Sinähän olet ajanut partasikin, ja näytät nyt ainakin kymmentä vuotta minua nuoremmalta. Mutta nyt Uutela, nyt ruvetaan vielä vanhalla iälläämme ihmeitä tekemään. Minä olen aina ollut vähän kivulloinen ja pojat eivät ymmärrä isännyydestä vielä mitään, mutta kun minä saan tuommoisen vävypojan avukseni.

UUTELA

Kotivävykös minusta sitten tulee?

KESKITALO

Niin on ajateltu.

UUTELA

En kai minä tässä rupea talontyttärestä mökin muijaa tekemään. Ja touhuun minun jo taas mieleni tekee.

KESKITALO

Niin oikein. Mitäs aattelet, naapuri, emmeköhän nyt päättäisikin sitä lopullisesti?

UUTELA

Mutta mitä Manta sanoo - näin vanhasta miehestä?

KESKITALO

Kiittäköön Jumalaa, kun saapi tuollaisen miehen! Ja "vaimo vaietkoon seurakunnassa".

UUTELA

Pidetään sitten päätettynä. Minä tulen lauantaina kihlat tuomaan.

KESKITALO

Ja niin me vielä ennen helluntaita istumme kukin viinapuumme ja viikunapuumme varjossa.

KESKITALO MENEE

UUTELA

Kumpikos meistä nyt oikein kosi?

MAIJA

Sinä kai – kukas muu?

UUTELA

Kyll' maar me kosimme yhtä paljo molemmat.

MAIJA

Mutta se iän ero...

UUTELA

Katsos, Maija! Minä en ole koskaan juossut onnen perään, minä olen vaan katsonut sitä lujasti silmiin, ja se on juossut minun perääni. Ja niin se taitaa olla nytkin.

MAIJA HÄVIÄÄ.

Liite 2

Kohtaus 12 näytelmän käsikirjoituksesta

12. KOHTAUS: SAVON ASEMA

PÄIVÄJUNAN TULOJA ODOTTELEMASSA JOUKKO SAVOLAISIA.

RIMPILÄINEN

Nyt ne Hovin uuvet isännät, ne Hämeen herrasväet tulloo. Semmoisen ovat laittaneet tiijon.

SAVOLAINEN (EEVA)

Tullooko sitä paljonii joukkoo?

RIMPILÄINEN

Minkä verran tulloo – kaks vanahaa ukkoo ainai!

Se vanhemp kuuluu olevan vävy ja nuoremp appi.

SAVOLAINEN (PEKKO)

No elähän! Jopa jottain!

TOINEN SAVOLAINEN (EEVA)

Jotta sekö on sitä Hämeen puolen tyyliä?

RIMPILÄINEN

Sitä kait se lienöö! Vuan jokkainenhan meistä tietöö jotta siinä Hovin ostossa on savolaanen nerokkuus mujauttanna hämäläistä useilla tuhansilla. Sitä kun aattelloo, ei oo huono olo.

NAURAVAT. JUNA SAAPUU ASEMALLE, VÄKI ASTUU ULOS, KESKITALO

TYÖNTÄÄ UUTELAN ENSIMMÄISEKSI, ANTAA RAHTIKIRJAT KÄTEEN.

RIMPILÄINEN

Siinä sitä on – sitä oikeaa hämäläästä!

SAVOLAINEN (EEVA)

Päevää!

UUTELA HUOMAA RIMPILÄISEN.

UUTELA

Siinähan se uusi naapuri on – terveisiä vain Hämeen puolesta! Vaimoväki tulee nyt heti hevosella, vaan me miehet jäämme tänne karjaa odottamaan, kun se tavarajunakin kuuluu pian tulevan.

KESKITALON EMÄNTÄ JA MANTA TULEVAT.

RIMPILÄINEN

Että siinäkö ne nyt on ne Hovin uuvet emännät eli rouvat eli miks häntä sopinoo karah-tierata! No jo ol hommat, kun niin pitkän matkan takkoo.

KESKITALON EMÄNTÄ

Siellä ne on tavarajunassa vielä, Vihtori ja Kalle ja Hanna, meidän lapset, ja Kukka ja Mansike ja Heipparinna, ne on siellä tulossa mukana. Lapset lähti lehmien kanssa edeltäkäsini, niin nyt päästiin kaikki yhtäaika perille. Ihana oli potkaissut vaunussa maitokiulun säpäleiksi kun Hanna alkoi sitä lypsää.

SAVOLAINEN (PEKKO)

Kato ruojaa!

SAVOLAINEN (EEVA)

Johan tämän heti näkee, jotta yksinkertanen!

SAVOLAINEN (PEKKO)

On, yksinkertanen on!

UUTELA

Alkakaas jo mennä!

SAVOLAISET OVAT MENEVINÄÄN, MUTTA EIVÄT MENE.

RIMPILÄINEN

Tervetuloa vain, ja onneksi olkoon! Kun meistä tulloo nuapurit, niin tekköö mieli tieustoo, että kumpi teistä nyt on se Hovin uus herra?

UUTELA

Eihän meissä ole yhtään herraa.

RIMPILÄINEN

Talonpoikiahan tässä ollaan kaikki – tarkotin vain että kumpiko se on isäntä?

UUTELA

Isännänvirkaan me pystymme vähän joka mies – tavarajunassa tulee vielä kaksi lisää... Me vanhemmat tässä olemme aatelleet alotella!

RIMPILÄINEN

Vai parittain, vai parittain... No tervetuloa voan, ja käykeehän talossa tupakalla.

KESKITALO

Peijakkaan hyvin sanottu, Uutela, emme mekään sentään mitään mettäksenpoikia ole!

TAVARAJUNA SAAPUU. UUTELALLA RAHTIKIRJAT KÄDESSÄÄN.

KESKITALO

Tulkaas nyt pojat vähän jalkojanne oikaisemaan, sillä aikaa kun työntävät meidän vaunumme tuonne takaraiteille.

VIHTORI

Ne on notkeaa porukkaa nämä savolaiset.

KALLE

Kuulitko sinä niiden puhetta: jotenkin se vivahtaa herraskaiselta. Siinä on sellainen puhelemisen keveys ja soinnahdus, että sitä tuntee itsensä paksuksi ja kömpelöksi.

VIHTORI

Ja kävellä sihauttelevat kengillään niin joustavasti että nämä meidän paksuanturaiset tuntuu äkkiä raskaalta.

KALLE

Ja sitten niiden katseet ja hymyilyt. Ja kun ne yhdet vielä nauroi. Minä tulin pahalle tuulelle.

VIHTORI

Eikö niitä vaunuja jo saa?

UUTELA

No no, pian ne siitä joutuu. Ei huoli nyt hätäillä, pojat. Kyllä mekin vielä nauramme kun tästä päästään pellolle.

KARJA PÄÄSEE ULOS JUNASTA, METELI ON KOVA.

HÄMÄLÄISET

Soh-soh...

SAVOLAISET

Kah kah!

UUTELA ANTAA MÄÄRÄYKSIÄ SAVOLAISILLE, JOTKA ON TULLEET KARJANAJOSSA AVUSTAMAAN, MUTTA KAIKKI ENEMMÄN KATSEELLA KUIN ÄÄNELLÄ, ISKEE SAVOLAISILLE SILMÄÄ,

RIMPILÄINEN

On se soma ukko.

SAVOLAINEN I (EEVA)

On se.

RIMPILÄINEN

On.

SAVOLAINEN II (PEKKO)

Soma on.

Liite 3

Kohtaus 14 näytelmän käsikirjoituksesta

14. KOHTAUS: MAANKYLVÖ

UUTELA JA POJAT ISKEVÄT HÄMEESTÄ TUODUT AURAT MAAPERÄÄN.

UUTELA

On se Jumalan onni, että heti pääsee maahan käsiksi.

UUTELA TOISEN, VIHTORI JA KALLE TOISEN AURAN TAKANA.

VIHTORI

No noh, sooh...

UUTELA

Seis, seis...

VIHTORI

Nämä vetää epätasaisesti, nykii ja rimpuilee.

UUTELA

Kyllähän sen arvasi. Vaan älkää hätäilkö pojat, kyllä ne siitä tasaantuu, savolaishevosetkin, kun on miehet perässä.

VIHTORI

Tämä maa on kohmeessa.

UUTELA

Sehän se maamiestä vain innostaa. Nyt otellaan talvea ja pakkasta vastaan.

VIHTORI

Näin se iskee talonpoika jalkansa maahan ja kulkee kuin kuningas.

KALLE

Katsos kun aura vapisee, mutta viilu kyllä kääntyy.

LUMI TUPRAHTELEE. HEVOSET JÄNNITTYVÄT ETUKENOON. TAIVAASTA SATAA SIUNATTUA MAATA KYNTÄJIEN PÄÄLLE. SAVOLAISET OVAT KERÄÄNTYNEET PELLON REUNAAN ARVOSTELEMAAN.

RIMPILÄINEN

Uuvet isännät näyttävät mahtiaan! Vuan näkkyä ne kyntee ossoovan, siitä ei peäse, vaikka ovattii muuten ommoo sorttiaan.

VIHTORI

Ei tänne olla Hovin puolimätiä aumarukiita tultu syömään!

SAVOLAINEN

Sellanen on into kuin ens kertaa saivat työnsä kätteensä.

RIMPILÄINEN

Saatananmuuanen kilkatu ja sahaus sieltä aamusta iltaan kuuluu. Jos jonninlaista tekevät, heinähäkkiä, rekiä, korvoa ja sankoa tulee. Ne on vissiin sitä vanhaa juurta, joka itte pystyy tekemään mitä tahtoo.

UUTELA (RIMPILÄISELLE)

Ettei edes tämmöiseen talon ole konetta ja kiertoa hankittu – kun on hovi olevinaan!

HILJAISUUS.

UUTELA

No, me pistämme itse kierron iltapuhteilla, on meissä sen verran puumiehen vikaa.

RIMPILÄINEN

Sepä kuuluu olevan jo vanhanaikainen se kierto. Nää meinoovat sitä höyrykonetta eli lokomopiiä eli mikä lienöö se koje, jota ei muuta kun pellolla puijaan koko kylän elot. Ja siihen sitä soppii Hovinnii yhtyä.

UUTELA OTTAA MUUTAMIA TÄHKIÄ KÄTEENSÄ, VIE RIMPILÄISEN NENÄN ETEEN

UUTELA

Kun ovat niin kuin hiiren häntiä. Luulisi näistä saavan pohdin muullakin kuin höyryllä. Meidän puolessa ovat tähkät kuin ketun hännät – jos sitten siellä puhuttaisiin lokomopiiästä, vaan kun ei sielläkään.

RIMPILÄINEN

Miten mikin tykkee!

KESKITALO TUO KAHVIA PELLOLLE. RIMPILÄINEN MENE

UUTELA

Eihän se ihme ole että talo on tämmöisessä kunnossa, kun pitää ruokkia niin paljon laiskaa väkeä.

KESKITALO

Totta puhut, täällä on paljon joutilasta joukkoa. Ja niin peijakkaan nenäkkäitä, vallan silmille tuppaavat!

UUTELA

Totuus vihamiehestäkin. Näkyy kelpaavan kovankin kakun syrjä, vaan kun ne oikeat savolaiset on niin laiskoja, etteivät viitsi edes kovaa leipää syödä.

NAURUA. TYÖTÄ, JOKA TULEE VALMIIKSI.

UUTELA

Siinä ne on, viilurivit, esiin ne on sieltä saatu, peltokentän keskeltä. Ei tämä ollutkaan kuollutta tämä maa.

VIHTORI

No ei ollut! Harmittaa että talven pitää tulla väliin, ettei päästä oikein mielen mukaan mylläämään.

UUTELA

Olettekos, pojat, nähneet yhtään havunpulkkia vaoissanne?

KALLE

Vissiin pistäisivät näitä savolaisherroja kantapäähän

UUTELA

Mutta pohja on hyvä. Kyllä tästä leipämaa tulee!

VIHTORI JA KALLE

Samaa mekin olemme sanoneet.

UUTELA

Nyt näytetään mihin hämäläiset kelpaa! Siinä on nyt alku!

VIHTORI

Ja uutta tulee että sihisee!